

LBRIS

We know

books

Sfântul Vasile cel Mare
Sfântul Pahomie cel Mare
Sfântul Ioan Casian
Sfântul Benedict de Nursia

RÂNDUIELILE VIETII , MONAHALE

Culegere alcătuită de
Sfântul Teofan Zăvorâtul

ediția a doua, revizuită

editura
Σοφία

București

CUPRINS

<i>În duhul Părinților</i>	5
----------------------------------	---

RÂNDUIALA CUVIOSULUI PAHOMIE

I. Viețile marilor cuvioși tabenisioți	11
Viața Cuviosului Pahomie cel Mare	11
Viața lui Avva Orsisie	46
Viața Cuviosului Teodor cel Sfințit	53
II. Regulamentul mănăstirilor obștești tabenisiote	71
1. Așezarea generală a mănăstirilor tabenisiote	73
2. Marele avvă	73
3. Avva mănăstirilor	76
4. Al doilea stătător după avvă în mănăstire	78
5. Supraveghetorul casei	78
6. Al doilea după supraveghetor	80
7. Iconomul și casierul	81
8. Celelalte persoane slujitoare și conducătoare în mănăstiri	81
9. Primirea în mănăstire	82
10. Îmbrăcămintea monahală	86
11. Rugăciunile	89
12. Împărtășirea cu Sfintele Taine	94
13. Lucrul	95
14. Hrana	99
15. Dormitul	102
16. Viața lăuntrică: formarea sufletului prin adevăr	102
17. Dezvoltarea morală	106
18. Bolnavii și spitalul	112
19. Ospitalitatea	112
20. Primirea de vizite și plecarea în vizite	113
21. Înurmântarea fraților	114
22. Observații despre copiii care creșteau în mănăstire	115

23. Despre smerenia fecioarelor sau a călugărilor	116
24. Epitimiile	116
Scurte îndrumări ale Cuviosului Pahomie	123
III. Învățăturile Cuviosului Orsisie, starețul mănăstirii din Tabenisi	124
1. Despre așezământul vieții monahale	124
2. Despre șase cugetări ale sfinților	153
IV. Rânduiele monahale ale altor Sfinți Părinți nevoitori	155
1. Trei culegeri mici de rânduiele ale Sfinților Părinți	155
2. Două însemnări despre rânduiele ale Sfântului Macarie Alexandrinul	163

**DREPTARUL (REGULAMENTUL)
SFÂNTULUI VASILE CEL MARE,
cuprinzând teoria și practica monahismului de obște**

I. Viața monahicească a Sfântului Vasile cel Mare și mănăstirile așezate de el	169
II. Rânduiala Sfântului Vasile cel Mare	196
A. Preînchipuirea vieții celei nevoitoare	197
1. Cea dintâi grijă a noastră să fie acum să ne punem în legătură vie cu Dumnezeu, curățindu-ne de patimi	197
2. Prin viața feciorelnică și lepădată de lume mai lesne se ajunge această țintă	200
3. Dintre felurile vieții lepădate de lume, cea obștească (împreună-petrecătoare) mai de-a dreptul ne duce la ținta noastră de pe urmă	212
B. Pravilele pentru monahi împreună-viețuitori sau însăși rânduiala Sfântului Vasile cel Mare	219
1. Despre stareți	219
2. Despre primirea în mănăstire	235
3. Despre îmbrăcăminte	244
4. Săvârșirea rugăciunilor	247
5. Despre Sfânta Împărtașanie	263
6. Cercetarea dumnezeieștilor Scripturi, ca să ne înțeleptăm spre mântuire	265
7. Pilda din partea celor mai mari și convorbirile	270
8. Îmbrăcămintea monahicească, cumpătarea, postul	272

9. Lucrul de mână și alte treburi întâmplătoare prin mănăstire – ascultările	292
10. Legăturile dintre frați	304
11. Nu trebuie să ne părăsim frăția duhovnicească	336
12. Ieșirea și părăsirea mănăstirii	340
13. Primejdia întâlnirilor cu cei străini, mai ales cu femeile	344
14. Legăturile cu rudele	348
15. Îngrijirea bolnavilor	353
16. Primirea străinilor	359
17. Legile duhovnicești lăuntrice	362
18. Măsurile de îndreptare și epitiimiile	382
19. Despre copiii care cresc la mănăstire	390
20. Despre mănăstirile de surori	393
21. Legătura dintre frații (mănăstiri)	405
22. Sfatul cel de pe urmă: să râvnim la o viață aspră	410

RÂNDUIALA CUVIOSULUI IOAN CASIAN

I. Viața Cuviosului Ioan Casian, înfățișată pe scurt	413
II. Rânduiala traiului comun al călugărilor sau regulile traiului comun în mănăstiri	414
Cartea întâi. Părțile îmbrăcăminteii călugărești	417
1. Îmbrăcăminteaa călugărească – chipul frumuseții celei dinlăuntru a călugărilor	417
2. Despre cingătoarea călugărului	417
3. Despre îmbrăcăminteaa călugărilor, în genere	418
4. Despre potcap (culion)	420
5. Despre coloviu	420
6. Despre cordea (legătoare)	421
7. Despre mafors	421
8. Despre cojoc	421
9. Despre cârjă (toiag)	422
10. Despre sandale	422
Cartea a doua. Despre rugăciunile și cântările de psalmi rânduite pentru timpul nopții	423
1. Se arată conținutul acestei cărți	423
2. În diferite locuri sunt felurite rânduiele	423

3. Deosebirea rânduieilor se naște din faptul că se aleg stareți care nu și-au însușit încă rânduiala odată stabilită pentru săvârșirea rugăciunilor	424
4. La adunările de seară și de noapte să se cânte câte doisprezece psalmi și se rânduiesc câte două citiri la fiecare adunare	425
5. Asprimea vieții în Alexandria și în jurul ei se trage de la Sfântul Marcu; rânduiala pentru săvârșirea rugăciunilor a fost vestită prin înger	426
6. Rânduiala pentru săvârșirea rugăciunilor arătate de înger, adunarea părinților a rânduit-o ca lege, adăugând două citiri din <i>Vechiul</i> și din <i>Noul Testament</i> ; iar sâmbăta și duminica, amândouă le citim din <i>Noul Testament</i>	427
7. După fiecare psalm, urmează rugăciunea și plecarea genunchilor	428
8. Ceea ce s-a introdus în rânduiala rugăciunilor în Apus se deosebește de rânduiala din Răsărit?	429
9. Pentru ce, arătând rânduiala pentru săvârșirea rugăciunilor, socotește că e loc să spună și despre caracterul ei launtric?	429
10. Tăcerea și liniștea în timpul rugăciunii	430
11. Alți psalmi se împart în două sau trei stări; se rânduiesc pentru cântare nu unu, ci doi, trei și patru frați	431
12. Stau în picioare doar cei ce cântă, ceilalți stau pe scaune și, după slujba de noapte până dimineață, nu dorm	431
13. De ce se ține această nedormire	432
14. Ziua, cu îndeletnicirile obișnuite, completează lucrarea duhovnicească	433
15. Întorcându-se din biserică, ei nu se iau la vorbă, nici când se întâlnesc ziua în afara chiliilor; altfel, sunt pedepsiți	434
16. Cu cel ce a fost pedepsit și îndepărtat de la rugăciunea obștească nimeni nu se mai roagă; cei ce nu păzesc aceasta sunt pedepsiți	434
17. Fratele anume rânduit îi trezește pe ceilalți frați la rugăciune la ceasul hotărât	435
18. Începând de sâmbătă seară și până duminică seara, nu se pleacă genunchii	435
Cartea a treia. Despre rugăciunile zilei și despre cântările de psalmi hotărâte de tipic (rânduială)	436
1. Ceasurile de rugăciune de peste zi	436
2. Ziua, egiptenii nu se adună la rugăciune, ci, în curgerea zilei, o săvârșesc neîntrerupt, îndeletnicindu-se cu lucrul mâinilor	436

3. Pentru ce rugăciunile se săvârșesc în ceasul al treilea, al șaselea și al nouălea; de asemenea, seara și dimineața. 437
4. Despre ceasul întâi 439
5. După ceasul întâi, nu se dă voie nimănui să doarmă 441
6. Ce psalmi se citesc la ceasul întâi 441
7. Pedepsa pentru întârziere la ceasurile și la slujbele de noapte . 442
8. Felul săvârșirii privegherilor. 442
9. Pentru ce s-a rânduit această priveghere și de ce s-a desființat postul sâmbăta? 443
10. Așezarea postului în ziua sâmbetei nu are temeii. 444
11. Cu ce se deosebește oare slujba de duminică de slujbele altor zile? 444
12. Duminica se cade a da și cină, cu o scurtă rugăciune înainte și după cină 445

Cartea a patra. Rânduiala primirii în mănăstire a celor ce se leapădă de lume. Despre învățarea începătorilor 445

1. Pravilele acestea s-au împrumutat o parte de la egipteni, o parte de la tabenisioți 445
2. Ei rămân în ascultare smerită până la adânci bătrâneți 446
3. Încercarea se face în afară de mănăstire, iar lepădarea de orice avuție, după intrarea în mănăstire 446
4. De ce nu se primește nimic de la cel ce vrea să intre în mănăstire? 447
5. Se leapădă de hainele lor și se îmbracă în cele mănăstirești cu mâinile starețului 447
6. Haina lepădată pentru ce se mai păstrează? 448
7. Cel primit nu se introduce îndată în mijlocul fraților, ci se trimite la supraveghetorul frăției, timp de un an; abia după aceasta se introduce în frăție și se lasă în grija mai-marelui peste începători . 448
8. Cele dintâi încercări în ceea ce privește înfrânarea voinței 449
9. Monahul tânăr trebuie să le descopere pe toate povățuitorului său (bătrânului) 449
10. Nimic să nu se facă fără învoire și tot ce se poruncește să se îplinească 450
11. Să nu se împrumute toate de la egipteni 451
12. Ascultarea trebuie să fie pe locul întâi. 451
13. A nu avea nimic al său și a nu socoti nici un lucru ca al său . . . 451

14. Deși fiecare, cu munca sa, aduce venit mănăstirii, nimeni nu poate să spună că are vreun drept asupra vreunui lucru	452
15. Înfruntarea monahilor apuseni pentru călcarea poruncii privitoare la sărăcie și la lepădare de orice avere.	452
16. Pedepsele pentru îndreptarea greșelilor	453
17. Citirile în timpul mesei și tăcerea.	454
18. În afară de masa obștească, nimic nu se mai îngăduie a mânca în alt loc	455
19. Cum se rânduiesc ascultările în Răsărit?	455
20. Legile aspre pentru paza lucrurilor mănăstirești; trei boabe de linte	456
21. Pilda sânguinței celor ce sunt rânduiți în săptămână în ceea ce privește paza liniștii fraților	456
22. La egipteni nu se rânduiesc frați pentru săptămână	457
23. Smerita ascultare – calea spre desăvârșire; pilda – Ioan din Licopole	457
24. Acest Ioan un an întreg udă o ramură uscată dimineața și seara	458
25. Tot el a aruncat pe fereastră o sticlură cu untdelemn, fără să se gândească, împlinind numai porunca starețului.	459
26. A încercat să aducă un bolovan mare, pentru că așa i-a poruncit starețul	459
27. Avva Mutius, ascultând de poruncă, și-a aruncat fiul în gărlă	460
28. Fratele Mutius a săvârșit fapta lui Avraam și după moartea starețului mănăstirii a fost ales în locul lui	461
29. Un frate din neam ales vinde coșuri în orașul său, împlinind o ascultare	461
30. Avva Pinufrie, părăsind mănăstirea sa, a intrat în alta ca începător, din smerenie, dar, fiind descoperit, a fost întors la mănăstirea sa	462
31. La scurt timp, iarăși s-a îndepărtat într-o mănăstire din Betleem; fiind însă din nou descoperit, s-a întors	463
32. Povețele date de către Pinufrie unui frate nou-primit în mănăstire, în prezența Cuviosului Casian	464
33. Fratele n-a fost primit de îndată în mănăstire din pricina greutății nevoițelor.	464
34. Lepădarea de lume este luarea crucii, răstignirea lumii și omorârea de sine.	465

35. Ne răstignim pe cruce prin frica lui Dumnezeu, care nu ne lasă să ne mișcăm după îndemnurile patimilor	465
36. Te-ai lepădat? Nu te mai întoarce înapoi	466
37. Ca să izbutești în aceasta, păzește începuturile cugetelor, care sunt capul șarpelui	467
38. Ai dat făgăduință? Caută și râvnește să urci spre desăvârșire	467
39. Cum urcăm spre smerenie, care sunt semnele și roadele smereniei	468
40. Ca pildă de urmat, alege-ți numai pe unul, nu pe mulți	468
41. Printre frați să fii ca un surd, mut, orb și nebun.	469
42. Nu te socoti răbdător atunci când alții, după bunătatea lor, nu te supără cu nimic; ci mai vârtos străduiește-te să-ți arăți virtutea când vei avea neplăceri	470
43. Scara poveștelor, pe care urmează să ne suim spre desăvârșire	470

VIAȚA ȘI RÂNDUIALACUVIOSULUI BENEDICT

I. Viața Cuviosului Benedict	471
II. Rânduiala Cuviosului Benedict	474
Cuvânt-înainte	474
1. Felurile vieții monahicești	476
2. Cum trebuie să fie avva	477
3. Cum trebuie poftiți frații la sfat	480
4. Felurile faptelor bune	481
5. Despre ascultare	483
6. Despre tăcere	484
7. Despre smerenie	485
8. Despre slujbele de noapte	489
9. Câți psalmi se cade a cânta la privegherea de noapte?	489
10. Cum trebuie săvârșite slujbele de noapte vara	490
11. Cum să se facă slujbele de noapte duminica	490
12. Cum să se săvârșească slujba de dimineață	491
13. Cum să se slujească Utrenia în zilele obișnuite	491
14. Cum să se facă privegherile în zilele sfinților	492
15. Când se cade a se cânta „Aliluia”?	492
16. Câte slujbe să se săvârșească zilnic?	493
17. Câți psalmi să se cânte la fiecare slujbă?	493

18. În ce rânduială să se cânte psalmii?	493
19. Cum trebuie să fim în timpul cântării psalmilor	495
20. Despre evlavia din timpul rugăciunilor	495
21. Despre mai-marii peste zece frați	495
22. Cum trebuie să doarmă monahii	496
23. Despre pedepsele – canoanele – pentru felurite greșeli	496
24. Ce fel de pedepse – canoane – să se dea?	497
25. Despre greșeli grele	497
26. Despre cei ce fără a avea dezlegare de la avva intră în legătura cu cei canonisiți	497
27. Ce grijă trebuie să aibă avva în ceea ce-i privește pe cei canonisiți?	497
28. Despre cei ce nu se îndreaptă după mai multe canonisiri	498
29. Se cade oare a primi din nou pe frații care o dată au părăsit mănăstirea?	499
30. Cum se pot îndrepta copiii mici	499
31. Cum trebuie să fie chelarul mănăstirii	499
32. Despre felurite unelte și alte lucruri mănăstirești	500
33. Dacă pot avea monahii oarecare avere	500
34. Toți deopotrivă trebuie să capete cele de trebuință	501
35. Despre cei ce țin săptămâna la bucătărie	501
36. Despre frații care se îmbolnăvesc	502
37. Despre cei bătrâni și despre copii	503
38. Despre cititorul rânduie la săptămână	503
39. Despre câtimea și despre măsura mâncărilor	504
40. Despre măsura băuturii	504
41. La ce ore să se dea masa	505
42. După Pavecerniță, toți trebuie să tacă	505
43. Despre cei ce întârzie la slujbele dumnezeiești sau la masă	506
44. Cum să-și poarte canonisirea cei care se depărtează de la legătura cu frații	507
45. Despre cei care greșesc cu ceva în biserică	507
46. Despre cei ce greșesc cu altceva	508
47. Cum se dau semne la slujbele dumnezeiești	508
48. Despre lucrul mâinilor cel de toată ziua	508
49. Cum să se petreacă timpul Patruzecimii	510

50. Despre frații care lucrează departe de biserică sau se află în călătorii	510
51. Despre frații care nu pleacă în loc prea depărtat	510
52. Despre biserica mănăstirii	511
53. Despre primirea străinilor	511
54. Dacă are voie monahul să primească scrisori sau altceva.	512
55. Despre îmbrăcămintea și încălțăminte fraților	512
56. Despre masa avvei	513
57. Despre meșterii mănăstirești (dintre frați)	514
58. Despre primirea fraților începători în mănăstire	514
59. Despre copiii de neam ales sau copiii de săraci, închinați lui Dumnezeu	516
60. Despre preoții care doresc să trăiască în mănăstire	516
61. Cum se vor primi monahii străini	517
62. Despre preoții mănăstirii	518
63. Despre locul pe care trebuie să-l aibă fiecare frate și despre legăturile dintre frați	518
64. Despre alegerea avvei	519
65. Despre locțiitorul starețului	521
66. Despre portarul mănăstirii	522
67. Despre frații care pleacă undeva pentru treburile mănăstirești.	522
68. Despre ascultările grele peste măsură	523
69. În mănăstire nimeni nu are drept să apere pe altcineva	523
70. Nimeni să nu-și însușească dreptul de a pedepsi pe altul	523
71. Și unul pe altul trebuie să se asculte frații	524
72. Despre râvna cea bună pe care trebuie s-o aibă monahii	524
73. În legiuirea de față nu s-au înșirat încă toate pravilele vieții duhovnicești a nevoitorilor	525
<i>Cuprins</i>	527

RÂNDUIALA CUVIOSULUI PAHOMIE

I. VIEȚILE MARILOR CUVIOȘI TABENISIOȚI⁷

Viața Cuviosului Pahomie cel Mare

După locul nașterii, Cuviosul Pahomie era de neam egiptean, din Tebaida de sus, iar după credință, păgân; anii tinereții i-a petrecut în curăție și neprihănire. Această curăție a sufletului l-a făcut să simtă în locuitorii orașului Oxirintus suflarea unei vieți deosebite, atunci când, făcând slujba de ostaș, la vârsta de douăzeci de ani, a trecut prin acest oraș și a avut prilejul să vadă purtarea plină de dragoste și de prietenie a locuitorilor orașului, atât față de el, cât și față de tovarășii săi de oaste. Aflând că ei se poartă așa fiindcă sunt creștini, el s-a hotărât chiar atunci că, dacă se va întoarce nevătămat din bătălie, se va face creștin și își va trăi viața în duh creștinesc.

Întorcându-se sănătos din bătălie, s-a botezat în satul de baștină Șeneboscu și, în urma unei vedenii⁸ care i-a umplut inima de dorința fierbinte de a viețui mai aproape de Dumnezeu, s-a retras în pustie, la sihastrul Palamon, foarte vestit prin acele locuri.

La început, Palamon nu voia să-l primească, arătându-i greutățile și asprimea vieții de pustnic, dar, în cele din urmă, înțelegând că Pahomie dorește cu tot dinadinsul să poarte nevoințele cele duhov-

⁷ Numele de tabenisioți vine de la localitatea Tabenisi, din Egiptul de Sus, unde a întemeiat Sfântul Pahomie cel Mare prima comunitate monahală (*n. red.*).

⁸ În această vedenie, și-a văzut mâna acoperindu-se de o rouă care cobora din cer; apoi, acea rouă, îndesindu-se, s-a prefăcut în miere, iar un glas a zis către dânsul: „Înțelege ceea ce vezi; acesta-i semnul harului, care ți se dă ție de la Hristos Dumnezeu” (*n. ed. Sf. Teofan Zăvorâtul*).

LIBRIS | We know books

nicești și le caută, l-a primit sub ascultarea sa, l-a dus în chilia lui și în curând l-a îmbrăcat în haine călugărești.

Amândoi petreceau în rugăciune, în cântare de psalmi, în convorbiri duhovnicești și în cugetări la cele dumnezeiești. Pe lângă acestea, se îndeletniceau cu torsul lânii și cu țeserea cămășilor din lână aspră.

Nu se cruțau de la nici o îndeletnicire, ci, fără să fie siliți de vreo nevoie mare, trudeau totdeauna ca să-i poată ajuta cu lucrul mâinilor pe cei lipsiți și, nu mai puțin, ca să-și obosească trupul în nevoițe.

Îndeosebi Palamon îi cerea lui Pahomie să se deprindă a petrece nopțile priveghind și, dacă băga de seamă că somnul începe a-l birui în timpul slujbei de noapte, atunci îndată îl scotea afară din chilie și-l punea să care nisip dintr-un loc într-altul, îmbărbătându-l cu astfel de cuvinte: „Veghează, Pahomie, ca să nu te ispitească dușmanul și ca să nu-ți răpească roada nevoițelor tale.” În felul acesta, l-a deprins a birui somnul, îndemnându-l de multe ori a petrece nopți întregi în rugăciune și în cântarea psalmilor.

De asemenea, aveau obiceiul de a-și întinde mâinile în chipul crucii; rugându-se așa, nu îngăduiau să le scadă râvna duhovnicească și-și alungau somnul.

Hrana lor era pâine cu sare, la care adăugau, deși foarte rar, puține legume, dar fără untdelemn și fără oțet, dimpotrivă, punând câteodată cenușă în mâncare, pentru a nu se lăsa ademeniți de plăcerea gustului.

S-a întâmplat că, în ziua Paștilor, Palamon a poruncit ucenicului său, pentru bucuria cea mare a zilei, să pună masa ceva mai devreme decât în celelalte zile. Pahomie, crezând că, dacă toți creștinii se bucură și se veselesc în ziua prealuminată a Învierii lui Hristos, poate și el să ospăteze pe părintele său duhovnicesc ceva mai bine decât în alte zile, fără a călca astfel legea monahicească a înfrânării de sine, a gătit legumele cu puțin untdelemn și oțet. Dar Palamon, apropiindu-se de cele puse înainte, după rugăciunea obișnuită dinainte de masă, și aruncând o privire la mâncarea gătită, s-a lovit cu mâna peste frunte și, lăcrimând, a strigat: „Mântuitorul meu e răstignit, iar eu voi lua mâncare cu untdelemn!” și cu nici un preț nu a vrut să se atingă de mâncare, cu toate că Pahomie a stăruit mult pe lângă el, așa încât ucenicul a fost nevoit să dea la o parte mâncarea.

LIBRIS | We know

Abia după aceasta, Palamon s-a așezat la masă și în acea zi n-au mâncat nici el, nici ucenicul său nimic altceva decât numai pâine cu sare, ca de obicei.

Pahomie asculta povețele îndrumătorului său cu toată luarea-aminte, străduindu-se a-și însuși pildele vieții lui, și cu multă băgare de seamă își veghea sufletul. Avea mare grijă să-l păzească în curăție desăvârșită, gonind afară îndemnurile cele spre păcat ce se ridicau în el, îndată ce lua seama la cele dintâi porniri ale lor, cultivând în inima sa doririle cele bune, omorând poftetele pentru lucrurile cele lumești și nutriend în sine numai dorința spre bunătățile cele veșnice, prin cugetarea neîncetată la lucrarea mântuirii, așa cum a zugrăvit-o Duhul Sfânt în Dumnezeiasca Scriptură. Dar mai vârtos avea grijă să sporească în smerenie, blândețe, răbdare și curătenia gândurilor. În aceste virtuți s-a desăvârșit atât de mult, încât bătrânul pustnic Palamon n-a putut să vadă aceasta fără mirare, simțind totodată în sufletul său o mângâiere foarte mare.

Cu trupul lui, Pahomie era neîndurat, voia sufletul său fiind aceea de a-l osteni și chinui în toate felurile. Așa, de pildă, când pleca în locuri îndepărtate ale pustiei, acoperite peste tot cu spini, pentru a aduna lemne, el răbda liniștit când își înțepa picioarele în ghimpii ce intrau adânc în carne sau când și le tăia de pietricelele ascuțite. Se îmbărbăta atunci pentru a suferi durerea, aducându-și aminte de cununa de spini care a acoperit cu răni capul Mântuitorului și de cuiele cu care I-au fost pironite mâinile și picioarele pe lemnul crucii.

Îi plăcea să zăbovească cât mai mult timp în această pustie, ducându-se cât mai departe, pentru ca, în liniștea desăvârșită, neîmpiedicat de nimeni, să petreacă în rugăciune și în vorbire launtrică cu Dumnezeu. Aici, își deschidea sufletul și, umplându-se de dragoste, se înălța cu toată firea sa către Cel de sus și cu credință fierbinte se dădea pe sine în mâna Lui cea tare, cerând darul înțelepciunii și ajutor ceresc pentru a lupta împotriva vrăjmașilor mântuirii. Dar nu numai pentru sine își făcea el rugăciunea; de când se întorsese către Hristos, îi îmbrățișa pe toți oamenii cu dragostea sa, pe toți creștinii îndeosebi, și, stând la rugăciune, nu uita să-i pomenească pe fiecare, cerând să fie izbăviți din cursele pe care le-a întins dușmanul pe toate cărările vieții noastre.

Domnul, Care i-a insuflat aceste simțiri calde de dragoste, căci l-a rânduit să slujească spre mântuirea multor suflete, i-a descoperit în sfârșit voia Sa despre aceasta, pe când se ruga el odată cu toată râvna sufletului său, într-un loc pustiu. Aceasta s-a întâmplat în Tabeni, o localitate din pustia Egiptului. În timpul rugăciunii înflăcărate, care de această dată s-a prelungit mai mult decât de obicei, a auzit un glas de sus grăind către dânsul: „Aici să te așezi, Pahomie, și în acest loc să zidești mănăstire, pentru că mulți vor veni către tine, care vor dori să se mântuiască viețuind după cinul monahicesc, iar tu îi vei cârmui după această rânduială, pe care ți-o voi trimite acum.” În aceeași clipă, i s-a arătat un înger în veșmântul chipului celui mare monahicesc, adică în schimă, și i-a dat o tăbliță de aramă pe care erau scrise rânduielile vieții de pustnicie pentru cei ce își vor dori să vină sub ocârmuirea sa.

Despre ceea ce era scris pe tăbliță mărturisește Paladie, în *Lavsai-con*, iar după dânsul, Sozomen, Dionisie cel mic și Nichifor Calist, în cărțile lor.

Iată mărturia lui Paladie:

- 1) Lasă pe fiecare să mănânce după trebuință.
- 2) Dă-le de lucru atât cât poate fiecare în parte.
- 3) Nu-i opri nici să postească, nici să mănânce.
- 4) Lucrul mai greu dă-l în sarcina acelor care au putere mai mare și mănâncă mai mult, iar lucrul mai ușor și mai mic dă-l în sarcina acelor care sunt mai slabi și nu s-au întărit în nevoie.
- 5) Toate chiliile să fie sub un singur acoperământ, dar despărțite una de alta și în fiecare chilie să locuiască trei frați la un loc.
- 6) Mâncarea să se aducă pentru toți laolaltă.
- 7) Să nu doarmă nimeni culcat, ci să aibă scaune cu rezemătoare ce se lasă pe spate și să doarmă șezând în ele, întinzându-și așternuturile.
- 8) Peste noapte, frații să rămână în cămași de in, încingându-se pe deasupra.
- 9) Fiecare trebuie să aibă câte un cojoc alb de capră (sau de oaie), fără de care să nu mănânce, nici să doarmă.
- 10) Să se împărțăsească cu Sfintele Taine în fiecare sâmbătă și duminică, numai decît cu camilafcă (culion), descingându-se și dezbrăcând cojocul.

LRDIS

We know

11) Culioanele să fie fără cordele, ca la copii, iar pe culioane să se pună câte o cruce purpurie.

12) Frații să fie împărțiți în douăzeci și patru de cete, după numărul celor douăzeci și patru de litere ale alfabetului grecesc, în așa fel încât fiecare ceată să se însemneze cu câte o literă, începând de la *alfa* (A, α), [continuând] cu *beta* (B, β), [și tot așa] până la *omega* (Ω, ω – ultima literă a alfabetului grecesc), pentru ca, dacă starețul ar voi să întrebe sau să știe ceva despre vreun frate dintr-un număr atât de mare, să poată întreba pe ajutorul său: în ce stare se află ceata a sau ceata b sau să poată spune: du binecuvântare cetei d. Apoi, însuși numele fiecărei litere să arate ceva despre ceata cu pricina. Astfel, monahilor care sunt mai blânzi și mai smeriți să li se dea numele *iota*, iar cei nesupuși și cu nărav rău să fie însemnați cu litera *csi* (Ξ, ξ), așa încât chiar prin semnul literei să se arate felul firii, al năravurilor și al viețuirii fiecărei cete. Semnele acestea vor fi înțelese numai de cei sporiți duhovnicește.

13) Dacă va veni vreun drumeț din altă mănăstire, în care frații viețuiesc după altă rânduială, acela să nu mănânce și să nu bea la un loc cu frații care-l găzduiesc. Numai dacă cineva dintre ucenicii lui Pahomie, aflându-se în călătorie, va fi găzduit de monahii care viețuiesc după alte rânduieli, poate să mănânce la un loc cu ei.

14) Nici un străin nu poate să intre în mănăstire, iar, odată intrat, să rămână în ea pentru totdeauna.

15) Pe unul nou-intrat în mănăstire, înainte de a trece trei ani, nu-l pune la nevoințele cele mai înalte; numai după trei ani, când va împlini el ascultările cele grele, atunci va putea să calce pe acest ogor.

16) Când se stă la masă, capul fiecăruia să fie acoperit cu culion, ca să nu vadă un frate cum mănâncă altul.

17) La masă să nu vorbească, nici să caute împrejur, ci numai masa sau blidul să privească.

18) De are nevoie cineva de ceva, să facă semn celor ce stau în rândul slujitorilor mesei.

19) De-a lungul zilei, monahii să facă douăsprezece rugăciuni, de asemenea, seara, douăsprezece, noaptea, douăsprezece și trei rugăciuni la ceasul al nouălea.

LIBRIS | We know

Dar când Pahomie i-a zis îngerului că sunt puse prea puține rugăciuni, acesta i-a răspuns: „Atâtea rugăciuni am pus, ca și cei slabi să poată împlini fără greutate această rânduială; cei desăvârșiți însă nu au nevoie de rânduiești, căci, petrecând în singurătate, în chilie, ei pururea văd pe Dumnezeu cu ochii lor cei nematerialnici. Rânduiala aceasta am dat-o pentru aceia a căror minte încă nu e coaptă, pentru ca ei, asemenea unor slugi neascultătoare, măcar de frica stăpânului lor, îndeplinind rânduiala aceasta de viețuire obștească, să ajungă la slobozenia duhului.”

Predând rânduiala și astfel îndeplinindu-și slujba, îngerul s-a depărtat.

Cuviosul Pahomie, din dragostea cea mare față de starețul și părintele său duhovnicesc, n-a putut să tăinuiești vedenia și, odată întors, i-a mărturisit-o, rugându-l să meargă împreună cu el la locul unde Dumnezeu îi arătase îndurarea Lui cea mare. Văzând în aceasta arătarea dreaptă a voinței lui Dumnezeu, Palamon a mulțumit Domnului pentru asemenea bunăvoință față de ucenicul său și cu bucurie s-a învoit să-i îndeplinească dorința.

Odată ajunși în acel loc, au zidit o chilie mică, chemând binecuvântarea Domnului peste ea. Palamon, după ce a petrecut acolo o vreme, a zis: „Fiindcă Dumnezeu a voit să petreci tu, fiul meu, în acest loc, rămâi aici, iar eu mă întorc la chilia mea. Vom pune numai legământ între noi să nu ne lepădăm cu totul unul de altul, ci să ne cercetăm din când în când, cât mă va mai ține Domnul în viața aceasta.” Pahomie a primit cu bucurie cuvântul starețului său și a făcut așa până la moartea acestuia, care, de altfel, n-a întârziat să vină.

Întorcându-se la chilia sa, Palamon a început să simtă dureri amare, din pricina postului prea aspru în care se nevoia fără încetare, chiar și după ce căzuse în boală. Câțiva dintre pustnici, venind la el să-l vadă și aflându-i neputințele, l-au rugat să-și îndulcească nevoițele măcar pentru un scurt timp, ca să nu-și slăbească de tot trupul. La început, avva a luat în seamă sfaturile lor, dar n-a trecut mult și a început din nou a se nevoi cu toată asprimea, zicând în sine: „Dacă sfinții mucenici creștini au răbdat până la sfârșit felurite chinuri grozave ca sfâșierea mădularelor, arderea în foc, tăierea capetelor pentru Dumnezeu, în Care credeau cu toată tăria, cum pot eu atunci să mă lepăd de această puțină a mea răbdare, pe care m-am hotărât să o port pen-

IBDIS | We know
Jesus

tru Hristos, și cum pot să-mi desfășor trupul, de la care nu pot să aștept nimic bun?" Deci, n-a conținut să se nevoiască cu toată asprimea până la sfârșitul zilelor sale, care era aproape.

În acest timp, Cuviosul Pahomie nu se depărta de dânsul, purtându-i de grijă cu multă dragoste, până când starețul, pe care-l iubea atât de mult, și-a dat duhul Domnului. Făcând cele ce i se cuveceau răposatului și îngropând cu toată cinstea trupul lui, Cuviosul Pahomie s-a întors în sfârșit la chilia sa, nevoindu-se mai departe în viața cea după Dumnezeu.

Dumnezeu l-a mângâiat însă pentru pierderea starețului, prin venirea la el a fratelui lui cel mai mare, Ioan, care, auzind de viața sfântă a lui Pahomie, pe care o petrecea în nevoițe aspre, a venit la el, fiind doritor să meargă pe aceeași cale. Mari au fost bucuria și mângâierea, atât pentru unul, cât și pentru celălalt, petrecând amândoi în tovărășia faptelor bune și a nevoițelor duhovnicești.

Ziua și noaptea se povățuiau în poruncile Domnului, ca să-și potrivească mai bine după ele viața și râvna lor. Ceea ce le rămânea din ce câștigau cu mâinile lor pentru trebuințele vieții pline de nevoițe împărțeau zilnic săracilor. Aveau niște haine din pânză aspră și le schimbau numai atunci când aveau nevoie să se spele. Sub această haină, de multe ori Pahomie purta și o cămașă aspră de lână, pentru a-și putea înfrâna poftele trupului.

Nu înceta, de asemenea, a se nevoi cu post aspru, așa încât nici pâinea n-o mânca îndeajuns ca să se sature. Dar, ca să-și smerească și mai mult trupul, nu se culca la vremea somnului, ci se așeza în mijlocul chiliei, fără a se rezema de ceva. În așa fel s-a nevoit el timp de cincisprezece ani. Într-o vreme, n-a dormit patruzeci de zile la rând, rugând pe Dumnezeu să-i dea putere să se poată lipsi pentru totdeauna de somn, pentru a alunga cu izbândă pe vrăjmașii cei nevăzuți ai mântuirii noastre. Se crede că Dumnezeu nu i-a împlinit ruga aceasta, dar, din rugăciunea lui, se vede cu ce râvnă se lupta el împotriva trupului, care ușor se lasă doborât de lucrarea dușmanului, pentru a ispiti duhul, chiar dacă acesta veghează pururea.

În sfârșit, Pahomie, aducându-și aminte de făgăduința lui Dumnezeu, cum că la el se vor aduna foarte mulți frați, a început, împreună cu fratele său, să le pregătească chiliile. Dar atunci s-a întâmplat între ei o mică neînțelegere. Pahomie a voit să aibă mai mult loc

pentru mănăstire, ca să încapă mai multe chilii, dar Ioan, căruia îi plăcea mai mult singurătatea netulburată, dorea ca toate să se facă la o măsură mai mică, să nu se întindă prea mult și, nemaiputând răbda împotrivirea lui Pahomie, a zis cu amărăciune: „Încetează a te mări și a te lărgi; nu-i de folos lucrul acesta.”

Cuvintele acestea l-au amărât pe Pahomie, dar având acum deprinderea de a-și înăbuși orice pornire nedreaptă, a îndurat fără greutate și această amărăciune. Cu toate că nici în afară, nici din cuvintele, nici din faptele lui Pahomie nu se vedea că s-ar fi tulburat prin aceasta, totuși, dimpotrivă, nicidecum nu se dezvinovăța pentru faptul că se arătau în inima sa astfel de porniri, atunci când se cădea a fi mort pentru toate. Deci, în noaptea următoare, închi-zându-se în chilia sa, a căzut cu fața la pământ și, smerindu-se înaintea lui Dumnezeu, I se ruga cu lacrimi să-l întărească împotriva pornirilor păcătoase.

„Vai mie, Doamne, Dumnezeul meu”, se ruga el, „că încă stăpânesc în mine cugetele trupului, că încă sunt robit legii păcatului! Vai mie, că de atâta vreme viețuind în pustie, încă n-am învățat cum să-mi biruiesc mânia! Miluiește-mă, Doamne, și nu mă lăsa să pier! Căci dacă nu mă vei întări Tu cu harul Tău, atunci dușmanul, aflând în mine o parte din lucrările lui, pe de-a-ntregul mă va robi. Și cum îi voi îndruma eu pe aceia pe care Tu, Doamne, mi-ai făgăduit că-i vei aduce la mine să viețuiască monahicește, când eu însumi nu știu a-mi înfrâna patimile mele, care neîncetat se ridică asupra sufletului meu? Dar cred, Doamne, că dacă îmi vei da ajutorul Tău, și eu cu spor le voi face pe toate câte sunt bineplăcute înaintea ochilor Tăi.”

Prin mâhniciunea și zdrobirea lăuntrică ale Cuviosului Pahomie, a izbutit să înăbușe patima neputinței sale de a îndura nedreptatea. Aceasta i-a fost luarea-aminte la sine, într-atât de tare veghea el pentru curăția inimii sale. Astfel, în suspinuri amestecate cu lacrimi și în rugăciuni și-a petrecut atunci întreaga noapte. Avea obiceiul de a se ruga către Dumnezeu cu mâinile ridicate și neîngăduind a le lăsa sau a le îndoi înainte de a se sfârși rugăciunea; așa stătea el în rugăciune, ca și cum ar fi fost atârnat sau răstignit pe cruce. Această stare însă de rugăciune îi obosea trupul. Și așa, din pricina acestei stări obositoare – iar în anumite momente ale anului, și din pricina căldurii de afară, dar mai ales a căldurii celei dinlăuntru, izvorâte din ini-

URDIS | We know

ma sa —, se scurgea sudoarea din belșug de pe fața sa și împreună cu șiroaiele de lacrimi se făcea baltă în locul unde se ruga. Aceasta i-a fost spălarea trupului și a sufletului. Blândețea s-a sălășluit în inima lui și de atunci a trăit cu fratele său în pace desăvârșită, cu smerenie, iertare și duioșie, până la adormit acestuia din urmă.

După ce fratele lui a trecut grabnic la Domnul, Cuviosul Pahomie a rămas iar singur; e drept că acum nu mai era stingherit de nimeni la zidirea mănăstirii, dar, în schimb, a fost nevoit să ducă luptă mare împotriva năvălirii duhurilor celor rele. Dumnezeu i-a adus războirea aceasta pentru a-l încerca și a-l întări în credință, precum și pentru a-l îmbărbăta cu biruințe dese asupra demonilor și a-l îmbrăca apoi cu puterea și tăria de a-i alunga, ca să fie spaima lor și ca să se înfricoșeze aceștia numai de vederea lui.

A sosit, în sfârșit, vremea cuvenită de a se aduna frații, iar îngerul Domnului, arătându-i-se Cuviosului Pahomie la vremea rugăciunii, în miez de noapte, i-a zis: „Dumnezeu voiește ca de acum să-i primești pe frații care vor veni la tine și să-i aduci la El pe calea vieții monahicești, împodobită cu nevoițe aspre.” Rostind aceasta de trei ori, îngerul s-a depărtat. Cuviosul Pahomie, dând mulțumire lui Dumnezeu, cu toată râvna a început să-I împlinească voia: pe cei ce veneau la dânsul cu dorirea de a lucra pentru Dumnezeu îi primea în chipul vieții monahicești, iar după ce îi încerca cum se cuvine, dacă hotărârea lor se dovedea neschimbată, îi și îmbrăca în schima monahicească.

Cei dintâi care au venit sub ocârmuirea lui au fost Psentaisie, Sur și Psoe. După dânșii, au venit Pecusie, Corneliu, Pavel, un alt Pahomie, Pafnutie, Titoe și Petroniu. Teodor cel Sfințit și Orsisie au venit ceva mai târziu.

Câtă vreme ei erau puțini, Cuviosul Pahomie făcea singur tot lucrul în mănăstire, fără să îngreuneze sau să tulbure pe cineva cu ceva, iar aceasta, pentru ca, prin lepădarea de orice grijă, să pună mai degrabă temelia tare a unei viețuiri obștești adevărate și duhovnicești. El singur făcea de ale mâncării, singur pune, răsădea și uda straturile în grădină, singur răspundea celor ce băteau la ușa mănăstirii, singur se îngrijea de bolnavi. Astfel, după porunca Domnului, el era sluga tuturor, dând fraților mângâierea dulce de a-și închina tot timpul și toate puterile numai lucrării celei duhovnicești.

LIBRIS | We know
 books

Așa făcea Cuviosul Pahomie, năzuind să-și pregătească din mijlocul lor viitori ajutori, pentru ca, atunci când se vor aduna frați mulți, el să poată să împartă cu ei grijile cu cârmuirea mănăstirii, lucru pe care ei aveau acum destul timp să-l învețe atât din cuvintele, cât și din pilda vieții lui.

Noii ucenici ai Cuviosului Pahomie priveau cu mirare mulțimea mare a virtuților care se descopereau în el, îndeosebi dragostea, smerenia, lepădarea de sine și vegherea minții și a inimii, pe care el pururea le păzea, cu toate că îl apăseau foarte multe treburi; văzând acestea, se înflăcărau și ei cu râvna de a-i urma în toate. Pentru aceasta, înțelegându-se între ei, l-au rugat cu toții să le dea voie să ia parte la munca lui. Cuviosul Pahomie le-a răspuns că el se socotește un dobitoc, care învârtește roata morii și față de care nu trebuie să fie milă; „cât despre dorința voastră”, a zis el, „va veni vremea când eu voi împovăra pe alții cu o parte din grijile și din munca pe care o duc acum, dar aceasta va fi atunci când va binevoi Domnul să fac aceasta.”

Între timp, le-a dat îndrumările și rânduielile pentru toate laturile vieții monahicești, pentru rostirea rugăciunilor, lucrul mâinilor, felul mâncării și al băuturii, vremea somnului și a vegherii, soiul îmbrăcăminții și pentru toate orânduilele mănăstirești și monahicești, pe de o parte, așa cum arăta tăblița care îi fusese înmănată de înger, iar, pe de altă parte, așa cum cerea însăși viața aceasta.

În zilele de sărbătoare, când se cuvenea fraților a se împărtăși cu preacuratele lui Hristos Taine, Cuviosul Pahomie chema un preot din satele apropiate, care săvârșea în mănăstire Dumnezeiasca Liturghie și îi împărtășea pe toți cu Trupul și Sângele Domnului. Smeritul și înțeleptul îndrumător nu voia ca vreunul dintre ucenicii lui să aibă vrednicia preoțească, zicând: „Nu le este de folos monahilor a căuta cinstea și stăpânirea, mai ales celor ce viețuiesc în chinovii⁹, ca nu cumva, pentru aceasta, să se nască zavistia sau pizma între frații cei uniți cu sufletul și ca să nu se strice buna înțelegere cea dintre toți. Căci, precum o scânteie mică de foc, căzând pe arie, dacă nu va fi stinsă, va arde toată aria și într-o clipă va nimici roada anului întreg, tot așa, sălășluindu-se în mijlocul monahilor gândul iubirii de stăpânire și dorința vredniciei preoțești, dacă nu vor fi stârpite curând, vor preface în nimic toate nevoințele lor cele de mulți

⁹Mănăstiri de obște (n. red.).